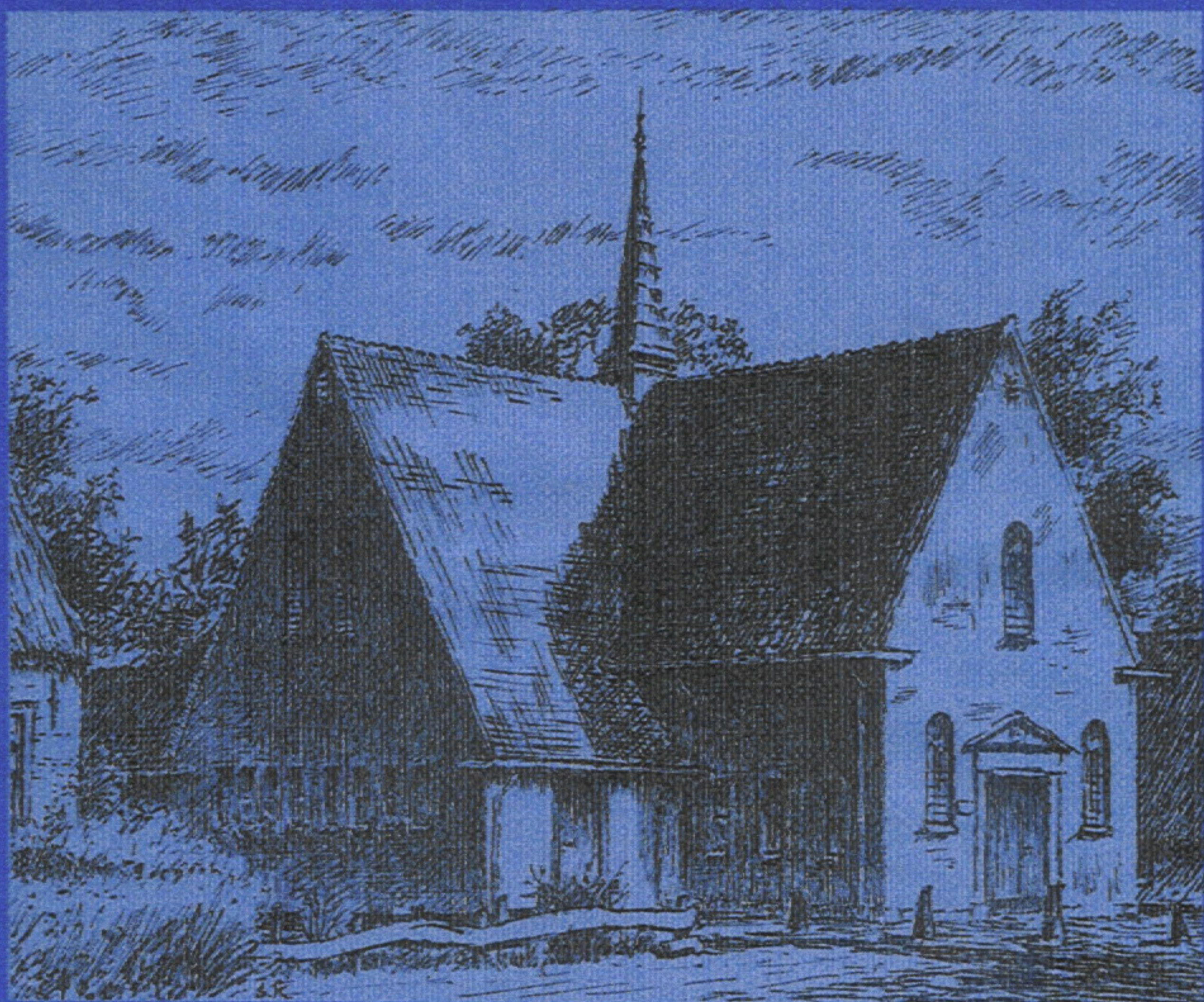

EEN KERK ONDERWEG

Geschiedenis van de Gereformeerde
Kerk van Nieuw-Loosdrecht

Th. J. Leene

een groot geloof. Hij liet een grote leegte achter en werd met ontroering herdacht.

In 1932 bedankte ook Jac. Plooy voor het kosterschap. Zijn jongere broer Jan nam het, voorlopig voor een jaar, van hem over.

De crisisjaren werkten ook in Loosdrecht door. Steeds moeilijker werd het om de eindjes aan elkaar te knopen. De inkomens van de gemeenteleden liepen terug, die van de kerk ook. Aan de predikant werd met schroom gevraagd om ook een vermindering van het traktement te willen accepteren. Ds. Vonk nam het in beraad, maar er speelden ook nog andere factoren een rol. Hij had inmiddels ruim veertig dienstjaren als predikant en de jaren gingen tellen. Ook zijn gezondheid, hij had suikerziekte, ging achteruit. Hij besloot om er mee te stoppen en deelde aan de kerkeraad mee dat hij graag met ingang van 1 mei 1933 met emeritaat wilde gaan. Eind april nam hij afscheid van zijn gemeente, in een gewone kerkdienst.

Ds. E. Vonk.

Ds. J. Versteegt.

IX Ds. Versteegt

Men had, nu ds. Vonk weg was, niet veel haast om met het beroepingswerk te beginnen. Pas in september begon men enige activiteit te ontplooien.

Een punt dat bij een nieuwe dominee altijd weer ter sprake kwam, was het traktement dat betaald moest worden. De classis was van mening, dat het minimale salaris nu toch wel f 2500,— zou moeten zijn. Voor de gemeente betekende dit een flinke verhoging, want nu moest ook het emeritaatsgeld voor ds. Vonk worden opgebracht.

Ook nu weer was de classis bereid om de helpende hand toe te steken in de vorm van een flinke subsidie.

Na tweemaal vergeefs een beroep te hebben uitgebracht, had men de derde keer succes. Ds. J. Versteegt uit Nieuwerkerk aan de IJssel nam in april 1934 het beroep naar Nieuw Loosdrecht aan. Op 8 augustus was de intrede.

Ds. Versteegt had al een kleurrijk en bewogen leven achter de rug toen hij naar Nieuw Loosdrecht kwam. Hij was geboren in Katwijk aan Zee, op 10 oktober 1889. Het vissersplaatsje lag hem na aan het hart en er ging geen jaar voorbij of hij ging er weer op bezoek. Hij was in zijn jeugd, zoals bijna al zijn vriendjes, meestal aan de haven te vinden, en zijn toekomstplannen stonden ook al vroeg vast: hij ging naar zee. Als 12-jarige jongen maakte hij al zijn eerste reizen op de logger. Maar nog meer dan de visserij trok zijn hart naar de grote vaart en zodra hij de kans kreeg monsterde hij daar aan. Hij klom op tot stuurman en maakte vele reizen. Tot 1914, want toen werd hij, als zovele anderen, onder de wapens geroepen. Hij werd naar Brabant gestuurd en ingedeeld bij de grensbewaking.

Het was met name deze tijd die een ommekeer in zijn leven bracht. Al eerder had hij zich erover uitgelaten dat hij er wel voor voelde om predikant te worden. Hij hield nu al dagsluitingen in het militair tehuis en samen met anderen organiseerde hij een soort van kerkdiensten waar een preek gelezen werd.

Hij werd gestimuleerd om te gaan studeren door de legerpredikant, ds. Jansen, die hem hielp waar dat mogelijk was.

Na drie jaar in dienst te zijn geweest mocht hij weer naar huis. Hij werd „leerend ouderling” in Ouddorp, op het eiland Goeree. Daarna heeft hij nog een vijftal jaren in Groote Lindt bij Zwijndrecht de kerk gediend. Predikant in volle rechten werd hij echter in Nieuwerkerk aan de IJssel waar hij van 1928 tot 1934 werkzaam is geweest. Daar was het ook dat hij begon met de

evangelisatiearbeid onder de varenden. Als er iemand was die het leven op het water kende, dan was hij het wel. Hij deed het met veel overtuiging. Twee dagen in de week werd hij door zijn gemeente voor dit werk afgestaan. Toen hij in 1934 het beroep naar Nieuw Loosdrecht kreeg, was iedereen ervan overtuigd dat hij zou bedanken. Zelf vond hij dat hij het beroep moest aannemen. Van de haven naar de hei, het was een hele overgang. Maar zijn komst naar Nieuw Loosdrecht betekende voor hem niet het einde van zijn werk onder de schippers. Ook vanuit Nieuw Loosdrecht ging hij twee dagen per week de havens in.

Daarnaast werd hij, als deskundige bij uitstek, door de Synode benoemd als deputaat voor het werk onder de zeevarenden. Maar ook zijn werk voor de kerk van Nieuw Loosdrecht deed hij met een grote inzet.

Al spoedig werden er enkele wijzigingen in de kerkdiensten aangebracht. In 1925 was de voorzanger al afgeschaft, nu werd besloten om het ook zonder voorlezer te doen. Tot nu toe werd namelijk de lezing van de wet, de geloofsbelijdenis en de schriftlezing door de dienstdoende ouderling gedaan. Nu nam de predikant dat over.

De kerk was iedere zondag overvol en het tekort aan plaatsruimte werd steeds groter. Opnieuw werden de mogelijkheden om het aantal plaatsen in de kerk te vergroten, onderwerp van bespreking.

Aan de Commissie van Beheer werd verzocht om twee plannen te willen uitwerken: 1e vergroting van het bestaande kerkgebouw, 2e nieuwbouw.

Wat het tweede plan betrof, de nieuwbouw zou aan de Nootweg plaats kunnen vinden. De tuin van de pastorie was er groot genoeg voor en ds. Versteegt vond het niet zo'n bezwaar dat de tuin wat kleiner werd. Wel werd er tegen de kosten aangekeken. De gemeente bestond nu uit zo'n tachtig gezinnen en die zouden aanzienlijk meer moeten opbrengen dan nu het geval was. Er werden circulaire's opgesteld die door de leden van de kerkeraad bij de mensen thuis bezorgd werden en later weer werden opgehaald.

Op verschillende manieren kon worden bijgedragen, eventueel ook door het overmaken van geld op het nieuwe gironummer dat de kerk gekregen heeft, 220165, het nummer dat nu, vijftig jaar later, nog in gebruik is.

De opbrengst van de aktie was verblijdend, een meeropbrengst van ruim f 560,— per jaar.

De bouw zat echter allemaal niet mee. Architect Plooy uit Amersfoort had een plan gemaakt, maar het ene na het andere plan werd afgekeurd. Tot vijf maal toe onthield de provinciale welstandscommissie zijn goedkeuring aan de tekening.

Er ging veel tijd mee verloren en ook het aanvankelijke enthousiasme begon te tanen. De twijfel stak op. Was het eigenlijk wel verantwoord om in deze moeilijke tijd een nieuwe kerk te gaan bouwen? Het was tenslotte een hele

Het interieur na de grondige renovatie van 1936.

onderneming. De kerkeraad kwam van zijn eerder genomen besluit terug en men koos voor de goedkopere oplossing: vergroting van het bestaande kerkgebouw tot een ruimte met 350 zitplaatsen.

Opnieuw maakte architect Plooy een plan en deze nieuwe tekening kreeg al snel de goedkeuring van alle instanties. Voor f 7390,20, zo was begroot, kon het werk worden uitgevoerd. Gepoogd werd om het werk door mensen uit de eigen kerkelijke gemeente te laten uitvoeren en het niet op een publieke aanbesteding te laten aankomen. Dat gebeurde ook. Een combinatie van vakmensen kreeg het werk. Aannemer Harmsen zou het metselwerk doen, J. Daams en T. Zeldenrijk het timmerwerk, D. Zeldenrijk het schilderwerk, F. Daams het electra, zink- en loodwerk, en het ijzerwerk werd uitgevoerd door C. Daams. Er werd voor de bouw van H. Floor nog een klein stukje grond bijgekocht, 75² voor f 5,— per meter. Op 3 februari 1936 werd er aan het karwei begonnen en zolang de bouw duurde werden de kerkdiensten gehouden in de Christelijke school.

De verwarming van de nieuwe kerk was een punt op zich. Het ging tussen gasverwarming of electrisch. Beide energiebedrijven kwamen met voordelige

Overeenkomst.

Tusschen de ondergeteekenden:

De J. Versteeg, en H. Driehuizen te Nieuw-Loosdrecht, ten deze handelende als Voorzitter en Scrifta van de Kerkeraad der Gemeente Kerk te N-Loosdrecht, en als zoodanig die kerk rechtsgeldig vertegenwoordigende

ter eene zyde en:

de Fa. M. Spiering Orgelfabrikanten te Dordrecht ter andere zyde, verklaren by dezen het volgende te zyn overeengekomen: Party ter eene zyde draagt aan party ter andere zyde op, die deze opdracht aanvaard, het bouwen van een Kerkorgel, met bylevering van de noodige materialen in de nieuw te bouwen Gemeente Kerk te Nieuw-Loosdrecht, overeenkomstig de na te melden omschryving, en volgens aangehecht bestek.

Het Orgel moet by oplevering geheel bespeelbaar zyn, terwyl voor rekening van party ter eene zyde, uitsluitend komt het schilderwerk der orgelkast en Front, zoodra de electr draad-aansluiting der windmachine(motor) en het logies.

Samenstelling van het Instrument als volgt:

	1. Prestant	8'	Basc	56 P.
	2. Prestant	8'	Disc	
	3. Roerfluit	8'	Basc	56 P.
	4. Roerfluit	8'	Disc	
	5. Viola di Gamba	8'	Basc	56 P.
	6. Viola di Gamba	8'	Disc	
	7. Octaaf	4'	Basc	56 P.
	8. Octaaf	4'	Disc	
	9. Woudfluit	2'	Basc	56 P.
	10. Woudfluit	2'	Disc	
vry ped.	11. Subbas	16'		27 P.
	12. Super Octaaf Koppeling.			
	13. Pedaal			
	14. Tremulant.			
	15. 2 reserves.			
	16. P.			
	17. Mzf.			
	18. F.			
	19. Oplosser.			

De prijs van het Instrument bedraagt 1655,- Gld zegge Een Duizend Zes Honderd vyf en vyftig Gulden.

De speeltafel te plaatsen aan de rechterzyde van het Orgel.

De oplevering geschiedt volkomen franco, speelvaardig, zoodat het Orgel speelvaardig in het kerkgebouw wordt ingebouwd.

Party ter eene zyde heeft ten allen tyde recht van keuring, zoowel gedurende de den bouw van het Instrument, wat betreft de onderdeelen, als gedurende het inbouwen in het kerkgebouw.

De garantie stelt zich op 20 jaar, gedurende welke termyn, alle fouten en gebreken, die zich binnen dien tyd mochten voordoen, direct, gratis en afdoende worden hersteld, mits de storingen geen gevolg zyn van overmatige vocht of warmte.

Het pedaal wordt vervaardigd in eiken hout, en geheel vry aangebracht, zie dispositie daarvoor.

Contractant ter andere zyde, neemt gedurende de garantietyd het Instrument in onderhoud voor een bedrag van 18,- Gld per jaar, waaronder begrepen een generale stemming per jaar.

Voor verdere omschryving zie aanhangsel hier bygevoegd.

Betaling als volgt geregeld: 550,- Gld wordt gestort in den vorm van een Cabinet pyporgel, dat op kosten van party ter andere zyde van Leusden zal worden gehaald, voorts direct nadat het orgel speelvaardig is geplaatst en aanvaard een bedrag van 500,- a 830,- Gld, 137,50 voor of op uiterlyk Mei 1937, 137,50 Gld voor of op uiterlyk 1 Mei 1938, hetgeen in de eerste stortting van 500,- a 830,- Gld te kort komt aan het laatstgenoemde bedrag van 830,- Gld, zal in de beide volgende termynen worden aangevuld.

Aldus ter goeder trouw opgemaakt te Dordrecht-N-Loosdrecht 28 Febr 1936

J. Versteeg

H. Driehuizen

M. Spiering

De overeenkomst met de Fa. Spiering, betrekking hebbend op het nieuwe orgel

aanbiedingen. Het gas kostte maar anderhalve cent per kubieke meter. Later werd dat iets meer. Maar ook de electriciteit kon men voordelig krijgen. Uiteindelijk bleek men met gasverwarming het voordeligste uit te zijn en daartoe werd besloten.

Ook het orgel vroeg aandacht. Het was nu de tijd om een echt kerkorgel te gaan kopen. Er werd een aparte commissie voor benoemd, bestaande uit ds. Versteegt en ouderling Drieënhuizen. Het orgel werd gekocht bij de fa. Spiering in Dordrecht, voor f 1650,—. Een kabinet pijporgel werd voor f 550,— ingeruild, dus we waren voordelig klaar.

De gordijnen van de oude kerk waren nog in goede staat en meester Voogsgaard kon ze voor de school goed gebruiken. Als vergoeding voor „vuur en licht” mocht hij ze meenemen.

Op 3 september 1936 vond de oplevering van de nieuwe kerk plaats. Een vriendelijk gemeentelid bood kussens aan voor de ouderlingenbank, zodat de ouderlingen in de nieuwe kerk „op fluweel” zaten. Voor de diakenen was deze luxe niet weggelegd. Bijna drie jaar later adviseerde de Commissie van Beheer om ook voor deze ambtsdragers een kussen aan te schaffen. De kerkeraad besloot conform het voorstel van de Commissie, zodat de diakenen nu niet meer afgunstig behoeften te zijn op de ouderlingen, die dit voorrecht eerder kregen toebedeeld.

Donkere wolken pakten zich samen boven Europa en de oorlogsdreiging nam hand over hand toe. Nederland mobiliseerde. Veel Loosdrechtse jongens moesten opkomen in werkelijke dienst en onder hen waren ook veel gereformeerden. Ze kregen in de kazernes een pakketje toegezonden vanuit de kerk in Nieuw Loosdrecht, een gebaar waarop verschillenden met een bedankbrief reageerden.

Voor ds. Versteegt was het een drukke tijd. Naast het gewone gemeentewerk was hij ook als hoofdgroepsleider betrokken bij de plannen voor een eventuele evacuatie van de bevolking.

Toen, mei 1940, brak de oorlog ook in Nederland uit. De hele Loosdrechtse bevolking moest voor enkele dagen evacueren naar Egmond aan Zee. Bij terugkomst werd havel en goed in ongeschonden staat aangetroffen. Wat belangrijker was, ook alle jongens die in dienst waren, kwamen gezond en wel weer thuis. Reden tot dankbaarheid. Aan de andere kant bleef de zorg en het verdriet om al het leed dat de oorlog nu al had aangericht. Er werd een extra kollekte gehouden voor de Gereformeerde Kerk van Rotterdam die door de bombardementen vrijwel al zijn bezittingen was kwijtgeraakt.

De situatie was nu wel veranderd. De huisbezoeken begonnen al in juli, omdat de avonden dan nog lang waren en in het winterseizoen zouden de

bezoeken zeker moeilijkheden opleveren in verband met het te verwachten verduisteringsbevel.

Ook de dankstond voor gewas en arbeid werd verplaatst naar de middagen. Speciale diensten op nationale gedenkdagen zijn voortaan verboden, zo schreef de Commissaris der Koningin. Met de Hervormde kerkeraad zal worden gesproken om een gezamenlijke dienst te houden, „als uur van gebed en verootmoediging in deze droeve oorlogstijd.”

Ook het houden van gemeentevergaderingen werd moeilijk. De bezetter had vergaderingen van meer dan twintig personen verboden, maar daar werd iets op gevonden. De wijken kwamen apart bij elkaar om de begroting en het financiële verslag van de kerk te bespreken.

Al spoedig verhardde de situatie. Toen volgde er een moment waarop de bezetter zijn ware gezicht liet zien.

Op 26 september werd de vergadering van de kerkeraad wreed verstoord door het binnenvallen van de Gestapo. Ds. Versteegt werd gelast om mee te komen. Men geleidde hem naar zijn woning en daar werd hem meegedeeld dat hij gearresteerd was, zonder dat er een reden voor zijn arrestatie werd opgegeven. Hij kreeg gelegenheid om zich van verschoning te voorzien en van zijn gezin afscheid te nemen. Toen werd hij meegevoerd.

De kerkeraadsvergadering voortzetten was moeilijk. Toch moesten er verschillende zaken geregeld worden, want algemeen was de verwachting dat ds. Versteegt wel enige tijd zou wegblijven. Ouderling Drieënhuizen nam het voorzitterschap op zich en deed wat nodig was.

De ontsteltenis en het meeleven met het gezin van ds. Versteegt was groot. Van verschillende predikanten werden brieven ontvangen waarin ze hun meeleven betuigden en zich bereid verklaarden om, zonder vergoeding daarvoor te ontvangen, in Nieuw Loosdrecht voor te gaan in de dienst des Woords.

Ds. Versteegt was op de avond van zijn gevangenneming naar Amsterdam gebracht en de volgende dag naar de gevangenis van Scheveningen, het beruchte „Oranjehotel”. Zijn gevangenschap duurde tot 12 december en met grote vreugde werd hij weer in de kring van zijn gezin en in de gemeente ontvangen. Hij was zwaar overspannen en moest een tijd rust houden. In september 1942, acht maanden later, mocht hij zijn werk weer opnemen, maar dat was slechts van korte duur. Op 13 september zou hij preken in Amersfoort voor ds. Popma, die ook gevangen gezet was. Hij preekte in de morgendienst over Romeinen 8 : 28, „Wij weten dat God alle dingen doet meewerken ten goede voor hen die God liefhebben, die volgens Zijn voornemen geroepen zijn”.

Na de dienst werd hij opnieuw gearresteerd. De aanklacht tegen hem was dat hij staatsgevaarlijk was en de zaak ophitste. Deze aanklacht kwam van een

kerkganger, een lid van de N.S.B., die dit had doorgegeven aan de burgemeester. De burgemeester waarschuwde de kampcommandant van Amersfoort, die hem persoonlijk kwam arresteren. Hij werd opgesloten in een bunker die zo laag was dat je er niet rechtop in kon staan. Naast de ruimte voor het bed was er nog een gangetje van een halve meter breed. Dat was alles. Het voedsel bestond uit water en brood. Een andere predikant, die in de omgeving van de bunker werkte, vertelde later dat ds. Versteegt dagelijks met luide stem psalmen zong. Ruim acht weken heeft hij er doorgebracht, maar toen hij de bunker mocht verlaten kreeg hij het niet beter. Integendeel. Hij werd ingedeeld bij het Jodencommando, de zwaarste afdeling van het kamp. Toen hij erg verzwakt was kregen enkele medegevangenen het voor elkaar dat hij werd overgeplaatst naar het aardappelschilcommando, waar de omstandigheden iets minder slecht waren.

In januari 1943 volgde overplaatsing naar het kamp Vught. Het eten was daar beter, bovendien kon hij nu voedselpakketten van thuis ontvangen. Hij sterkte aan en hij begon opnieuw, ook al was het verboden, te preken. Dat hij daarvoor gestraft werd deed hem weinig. Voor velen was hij tot zegen in het kamp.

In september 1944 werd hij weer op transport gesteld, nu naar Duitsland, naar het kamp Sachsenhausen, dicht bij Berlijn. De situatie in dit kamp was, in verhouding tot de andere Duitse concentratiekampen, vrij goed. Geestelijken behoefden niet te werken, maar ze mochten studeren. Boeken werden ter beschikking gesteld. Het maken van preken was toegestaan, het verspreiden ervan was verboden. Enkele preken van ds. Versteegt, die in dit kamp zijn gemaakt zijn nog bewaard gebleven.

Door de opmars van de Russen naar Berlijn werd het kamp in het begin van 1945 ontruimd. De gevangenen werden naar andere kampen gebracht, de groep van 29 geestelijken naar het kamp Bergen-Belsen. De omstandigheden daar waren verschrikkelijk. Alles was even smerig, er heerste typhus die dagelijks vele slachtoffers maakte, en er was vrijwel geen voedsel. Toen het kamp bevrijd werd, op 15 april 1945 waren er van de groep geestelijken er nog drie in leven, waaronder ds. Versteegt. Allen waren ze zo zwak dat het nauwelijks tot hen doordrong dat ze bevrijd waren. Op 1 mei kon ds. Versteegt naar huis schrijven dat hij alweer wat opknapte, maar hij was nog zeer zwak. Half mei werd hij naar het ziekenhuis van Hildesheim overgebracht. De goede verzorging die hij daar ontving mocht niet meer baten. Enkele dagen voor zijn dood schreef hij aan zijn familie dat God geen last oplegt die te zwaar is om te dragen en dat Zijn wil wijs en goed was.

Op 29 juni 1945 is ds. Versteegt overleden en enkele dagen later is hij begraven op het kerkhof van Hildesheim.

Vanuit Nieuw Loosdrecht waren verschillende pogingen in het werk gesteld om ds. Versteegt vrij te krijgen maar die hadden geen enkel resultaat. Het kerkelijke leven ging in zijn afwezigheid door, zo goed en zo kwaad als het ging. Door gebrek aan brandstof kon er in de winter maar eenmaal per zondag dienst gehouden worden, 's middags om twee uur.

In 1942 worden de verenigingen verboden. Later werd het verbod weer wat verzacht en mocht er alleen bij elkaar gekomen worden als dit onder toezicht van de kerkeraad gebeurde.

In financieel opzicht waren er gelukkig geen grote problemen. Er werd ook in dit opzicht hartelijk meegeleefd en er behoefde, voor het eerst in jaren, geen beroep meer te worden gedaan op steun vanuit de classis, het zogenaamde fonds voor hulpbehoevende kerken.

Op 5 mei 1945 kwam de bevrijding, een groot feest dat ook in Nieuw-Loosdrecht uitbundig werd gevierd. Groot was ook de vreugde toen vernomen werd dat ds. Versteegt nog in leven was.

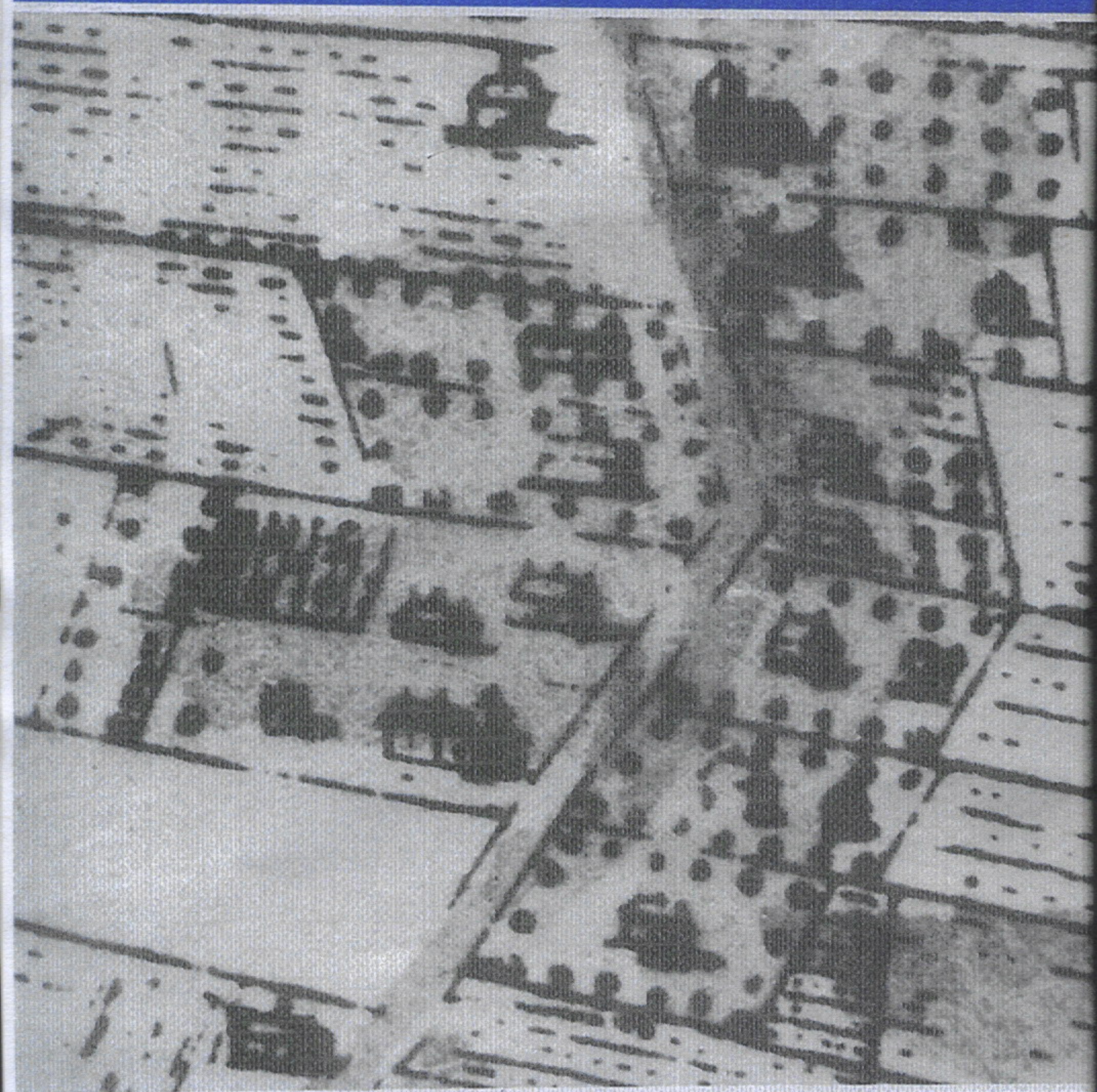
Het was voor allen een grote slag toen het overlijdensbericht het dorp bereikte. Er werd een herdenkingsdienst gehouden in de kerk, waarin ds. Seinen uit Baarn voorging. Hij had een tekst gekozen over het sterven van Mozes, de leidsman van het volk Israel. Met dankbaarheid werd het zegenrijke werk herdacht dat ds. Versteegt in Nieuw Loosdrecht had mogen doen. Ook verschillende andere sprekers voerden het woord. Ds. Wouters uit Soest sprak namens de classis, de heer de Jong uit Hilversum namens het verzet.

Binnen de gemeente werd en wordt door allen die ds. Versteegt gekend hebben, met grote waardering over hem gesproken.

LOOSDRECHTS HISTORISCHE REEKS

3

3

EEN KERK ONDERWEG

HISTORISCHE KRING LOOSDRECHT